

Gheorghe Vladimov

Ruslan cel credincios

Povestea unui câine de pază

roman

Traducere din limba rusă
și note de Adriana Nicoară și Leonte Ivanov
Studiu introductiv de Leonte Ivanov

POLIROM
2018

Un bărbat cu haină de piele, care stătea cu spatele la stăpân, se întoarse și se uită chiorâș, cu albul ochilor scâpărând:

— Tu, ăla, ai turbat cumva?

— Acușa te-nvăț eu cum să spui „ai turbat“, zise stăpânul. Uită-te unde te uitai și mai înainte!

Dar bărbatul în haină de piele nu se întoarse la locul lui. Femeia cu broboadă cenușie, care ședea la masă cu el și-și hrănea pruncul cu lingurița, puse tacâmul pe masă și acoperi ochii copilului cu mâna.

— Tolea, nu te băga-n cărd cu ăștia, îl rugă ea. Știi cum e când te bagi. Noi n-o să ne uităm la așa ceva.

Dar se uită, încruntându-se și mușcându-și buzele. Și toată lumea din bufet privea și vocifera:

— Nu chinui câinele, gardianule!

— Fiara, s-au obișnuit acolo să-și bată joc...

— E criță, nu vezi?...

— Mai bine i l-ar lua cineva...

— Vezi să nu iei de la ăsta! Tot pe tine te sfâșie...

Bucățica de pâine în mâna șovăielnică a stăpânului se clătina înaintea lui Ruslan.

— O s-o iei! Știi și tu c-o s-o iei!

Ce știa Ruslan despre acest miros? Ceea ce se și cuvine să știe un câine de pază, pe care încep să-l învețe minte tocmai cu asemenea tratații. Într-o dimineață, pe când nu era încă un câine adevărat, ci doar un cățelandru, a fost scos, până să fie hrănit, în curticica de plimbare și stăpânul a plecat pentru o clipă, spunându-i: „Plimbă-te, plimbă-te“. Chiar atunci a avut loc o întâlnire uimitoare. Ca din pământ, a apărut Necunoscutul, îmbrăcat cu o pufoaică și cu un suman cenușiu pe deasupra. Avea ascuns ceva în

mâneca lungă, îți și arată ce, ți-l întinde chiar până sub nas. Miroase dumnezeiește, de-ți lasă gura apă. Ah, lucrurile nu-s chiar așa de simple! Hainele lui te trăsnesc cu duhoarea lor bizară, de baracă, despre care câinele știe deja că acolo sunt „dușmanii!”, acolo „trăiesc răii!” și el a rostit în această privință un „rrr” categoric. Dar soarele îi mângâie cu căldură capul, toropeala de dimineață îi cuprinde sufletul, odată cu o dulce încredere că totul în viață se va aranja nemaipomenit. Și atât de săracă este lumea noastră îmbelșugată, încât tot ce e viu prețuiește mâncarea, luptă pentru ea înainte de a face ochi, de la țâța mamei. O apreciază cu siguranță și omul, dacă n-o aruncă la pământ, ci o întinde pe palmă, zâmbind, ca pe un dar neprețuit. Și, dându-i drept răspuns zâmbetul privirii, mișcarea cozii, câinele ia bucățica în dinți. În dinți, ea miroase și mai plăcut, aroma iute îi gădilă cerul gurii, îi pișcă minunat vârful limbii – să n-o mesteci bine – e peste poate, și el mestecă, ba mai dă și din coadă, cu ochii din care nu-i curg încă lacrimi îi mulțumește Necunoscutului ce se îndepărtează atât de discret. În clipa următoare, i se pare că i-a luat gura foc, că i-au băgat călți aprinși, de care acum nu poate să se descotorosească în nici un fel, nu-i poate scuipa, cu toată tusea chinuitoare, totul e mistuit de flăcări și fumul i-a întunecat privirea. Aude râsul fugarului și turbează de necaz, furia îi întrece chinurile, îl pune pe goană, dar fugăritul nici nu se grăbește s-o șteargă, el îi întinde mâneca lungă și groasă, în care colții i se înfundă... Stăpânul care nu bănuia nimic revine, în sfârșit, poți să i te jeluiești, el va înțelege totul, te va ogoi, îți va da să bei cât poștești, te va hrăni cu bunătăți nemaipomenite. Și toate vor fi uitate? Se prea poate să fie date uitării,

într-adevăr, dacă acești deținuți n-ar născoci noi tertipuri, de fiecare dată tot mai viclene. Însă nici o nouă uneltire de-a lor nu-l va ului așa de tare ca prima, de la care a și făcut câinele micul său prim pas spre adevăr: tot ce nu vine din mâinile stăpânului este scârbos, otrăvitor, păcătos, chiar dacă miroase bine.

Iar acum urma să ia otravă și din aceste mâini. Or, Ruslan știa că va trebui să ia. Văzuse fața stăpânului în multe feluri, dar niciodată jalnică. Se cam întrecuse cu gluma, stăpânul ar fi fost bucuros să-i pună capăt, dar tocmai acest lucru îl doreau străinii, iar el nu putea cu nici un chip să le facă pe plac. În alt loc, și Ruslan ar fi dat dovadă de nesupunere, își cunoștea drepturile și știa să amintească de ele: printr-un mârâit ușor, dar amenințător, cu fălcile strânse și ochii pe jumătate închiși, transformat într-o stană de piatră, cu neputință de clintit, nici cu strigăte, nici cu bătăi. În fața străinilor însă nu poți face așa ceva și, oricât de prostească ar fi fost gluma, Ruslan trebuia s-o susțină. Descleștându-și fără chef dinții, el primi bucățica din palmă, uitându-se cu coada ochiului unde s-o ducă și s-o pună.

Stăpânul îl apucă de fălci cu ambele mâini și i le strânse puternic. Ruslan se smuci, însă mâinile îl țineau cu forță și curând simți o durere năprasnică în gingiile roase de zăpada mâncată. Încercă să-și descleșteze fălcile, să împingă afară otrava cu limba, dar totul ieși mai rău, flacăra îi cuprinse limba și cerul gurii, îi pătrunse chiar și în urechi cu un țuiit strident. Toată încăperea mohorâtă a bufetului, învăluită într-o pânză albăstruie de fum, și fața trandafirie a stăpânului se deformată și se scurseră în puhoai de lacrimi usturătoare. Ca să nu prelungească chinul, începu

să înghită convulsiv, însă focul se înteti și mai avan în pânțele, care și așa era ars de greața foamei. Speriat de moarte, devenit brusc neajutorat, bolnav, nu se mai gândea, smulgându-se, să muște aceste mâini, doar se dădea îndărăt din fața lor, zgâriind cu ghearele podeaua, având un singur lucru în minte – ceea ce îi stăpânise pe toți strămoșii lui, torturați de răni sau boli: să plece, să se târască undeva – într-un culcuș întunecat, sub o poartă, într-un hățiș de pădure, un stufăriș sau în iarbă deasă și acolo să sufere ori să se sfârșească, singur cu durerea lui.

Niște mâini străine îl desprinseră în cele din urmă din mâinile stăpânului, smucind de zgardă, și Ruslan o luă imediat la sănătoasa spre lumină, spre aerul înghețat pe care îl trase lacom în tot pieptul odată cu focul; se sufocă și se zvârcoli, cuprins de un sughiț istovitor.

— Gata, Ruslașa, hai să ne împăcăm, auzi el glasul stăpânului, neobișnuit de blând și parcă înfundat în vată. Unde-ai plecat? La mine!

Ruslan se uită înapoi, tresărind, și cuprinse cu privirea toată încăperea. Figurile își pierdeau conturul, tremurau, se dublau; printre ele, abia îl desluși pe stăpân, ba nu, doi stăpâni, zâmbind la fel de vinovat, la fel de trandafirii și cu ochii tulburi. Cu același glas, amândoi dădură comanda: „La mine, Ruslan!” – și el se strădui să priceapă de care dintre cei doi să se apropie. Cine era stăpânul iubit, de odinioară, și cine – trădătorul, la care trebuia să-și arate colții și să se năpustească? Nu putu să-și dea seama de acest lucru și decise să-i părăsească pe amândoi.

Abia trecuse pragul, că auzi cum înăuntru începuseră din nou să cârtească împotriva stăpânului și acesta răspundea la câte unul, aproape zbierând: „Știu io ci fac, nu

ti băga undi nu-ț fierbi oala! El trebui dezvățat acum. Da' toți îs miloși, iar ca să-l omori, la toți li-i milă!". Ruslan stătu puțin pe gânduri: ăia de-acolo ar putea să-l atace pe stăpân și el, dacă-mi aduc aminte, era fără automat. Dar nu degeaba a bănuit el, încă din prima dimineață cu ninsoare, că stăpânul nu mai are nevoie nici de armă, nici de Ruslan, iar acum i s-a confirmat doar, cu amărăciune și umilință, că el, stăpânul, știe mai bine cum să trăiască pe viitor. Și nici nu se pregătea nimeni să-l atace.

Ruslan străbătu iar toată sala, cu capul plecat, coborî atent din pridvor și înaintă de-a lungul zidului plin de promoroacă, silindu-se să se țină cât mai aproape de el. Dând colțul, luă în dinți puțină zăpadă – gingiile începură să-l doară de frig, însă focul prinse să se potolească. Scăpă din gură bulgărele înghețat, cu pâinea lipită de el și cu cheaguri de muștar, și împinse pe nări resturile de flăcări. Îl chinuia totuși, în continuare, sughițul, se simțea bolnav și căută un loc unde să se ascundă. O cărăruie îl scoase la groapa de gunoi, acolo unde își găsisse sfârșitul Grom, înnebunit de foame. După groapă, se afla un closet din scânduri, de culoare alb-gălbuie și aici, între ele, se culcă într-un cotlon îngust, cu botul pe labe. Duhoarea nu-l supăra, acum nici n-o mai simțea, în schimb, dinspre closet și lada de gunoi venea căldură și curând Ruslan se dezmorți, încetă să se mai întoarcă de pe o parte pe alta, numai sprâncenele îi tresăreau ușor când auzea glasuri de oameni, scârțâitul pașilor prin zăpadă ori sirena locomotivelor.

Stăpânul nu-l iubea – această descoperire îl tulbură întotdeauna pe un câine, îi umple de amărăciune întreaga făptură, îi taie pofta de viață. L-a zguduit și pe Ruslan,

deși, se pare, ar fi putut și mai înainte să-și dea seama de aceasta. Ar fi putut să-și dea seama, numai că, zău, parcă e mai ușor să mănânci un borcan de muștar, decât să recunoști că stăpânul nu te iubește. Ce altceva, dacă nu iubirea, te făcea să înduri toate greutatețile slujbei? Ce îi ajuta pe toți, stăpâni și câini, să se țină la un loc, un mânunchi neînfricat împotriva turmei cu mii de capete a deținuților, pentru care, dacă s-ar fi revoltat toți odată, n-ar fi fost suficiente nici un fel de automate, nici un fel de sârmă ghimpată? Ce îl arunca pe Ruslan în cursa captivantă după un fugar, în periculoasa încleștare cu acesta? Oare unica răsplată nu era aceea de a-i fi pe plac stăpânului? Și oare numai pentru mâncare îi ierta el Fruntașului țipetele nemeritate, șfichiul curelei de la zgardă? Tot ce se întâmpla uneori se întâmpla între ai noștri, străinilor nu le era dat să vadă umilințele Slujbei. Să-l umilească de față cu toți putea numai o mână neiubitoare, trădătoare a tot ce-i lega, și a Slujbei însăși, care nu exista fără dragoste. Din această mână a primit el ceea ce se obișnuise să primească doar de la dușmani și, prin urmare, însuși fostul lui stăpân devenise dușman. N-are decât să trăiască așa cum crede. Dar cum să trăiască Ruslan mai departe?

Iată ce își aminti: stăpânii erau uneori schimbați. Grom, de pildă, avusese trei – și, slavă Domnului, de două ori se obișnuise cu un stăpân nou și îl iubise aproape ca pe primul, care-i fusese dat odată cu viața. Se obișnuiau și alții, deși, desigur, nu erau pe deplin fericiți. Și totuși rămânea Slujba! Stăpânii veneau și plecau, însă ea era întotdeauna, de când există lumea aceasta îngrădită de două șiruri de sârmă ghimpată, cu turnuri de pază la